

СТАНОВИЩЕ
от доц. д-р арх. Стела Борисова Ташева,
ЛТУ, София

ОТНОСНО:

Материалите, представени на Научното жури по процедура във ВСУ „Л. Каравелов“ за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 8.1. Теория на изкуствата, по научна специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразителни изкуства и синтез с архитектурата)“.

В публично обявения конкурс за професор (вж. 37/07.05.2021 г.) кандидатства един участник - доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова, ВСУ „Л. Каравелов“.

1. Кратки биографични данни

Благовеста Иванова Иванова е родена в София. В периода 1979-1983 г. тя завършва висшето си образование в Московски държавен университет „М. В. Ломоносов“ (Исторически факултет). Защищава своята дисертация през 1996 г. в специалност 05.08.04 „Изкуствознание и изобразителни изкуства“ в Института по Изкуствознание, БАН. През 2007 г. печели конкурс за доцент с удостоверение от ВАК по „История на изкуството и изобразителни изкуства“. През 2020 г. защитава титлата „Доктор на науките“ в професионалното направление 8.1. Теория на изкуствата и научната специалност Изкуствознание и визуални изследвания, НБУ. В периода 1983-2015 г. тя е уредник в Националната художествена галерия, София. Тя е куратор на над 70 изложби.

Доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова е преподавател в катедра „Градоустройство, теория и история на архитектурата“, на Архитектурен факултет, ВСУ „Любен Каравелов“ от 2005 г. Сред водените от нея дисциплини са *История на изкуството, История на архитектурата на древността и античността, История на средновековната архитектура, Исторически контекст на архитектурата по българските земи, Художествени съставки на архитектурното наследство, История на дизайна, както и избираемите: Сгради за култура и образование, Музеят – завръщане от бъдещето, Художествени елементи на недвижимото културно наследство, Българското изкуството в контекста на европейското изкуство.*

В допълнение тя е втори научен ръководител на докторанти по научната специалност 5.7. Това са Елислава Пенкова, с тема на дисертацията „Взаимодействия на нова архитектура и съществуващ оригинал при опазването на манастирски комплекси /паметници на недвижимото културно наследство/ в България“ и София Лостова с тема на дисертацията – „Изграждане и визуални аспекти в новия архитектурен образ на българските градове през периода 1945 – 1961 г.“

Доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова е била член на екипите на 4 национални научни проекта, и на свой ред е ръководила 3 национални и 1 международен.

Експертната ѝ дейност включва регистрация по чл. 96 от ЗКН и работа като вещо лице в Софийски градски съд.

2. Общо описание на представените материали

Общата научна работа на доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова включва десет книги (индивидуално и в съавторство, сред които и каталози с обработен непознат или малко познат емпиричен материал), два учебника, едно учебно пособие и около 120 публикации. Те са пълноценно разработени и разкриват убедителни научни приноси.

Извадката от тази продукция, която не повтаря публикациите, представени за придобиване на ОНС „доктор“, НС „доктор на науките“ и академичната длъжност „доцент“, включва:

- Монографии - 2 самостоятелни и 1 в съавторство;
- Научни публикации - 37 броя (6 студии, 31 статии). Студиите и 27 от статиите са публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата, а 4 научни публикации са в издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация.

Монографията „Манастирски и селищни храмове с Софийска епархия. Наблюдение, състояние, анализи, достъпност 2015 – 2017 г.“ (2018, издание на ВСУ „Л. Каравелов“) е приложеният хабилитационен труд по обявения конкурс. Той представя комплексен анализ и изведени тенденции и класификации на православни храмове в региона на столицата. Разработен е в следствие на подкрепено от МОН теренно проучване. Представени са декларации от участниците в проекта подкрепящи напълно, едноличното авторство на монографията. Включените в изложението 64 храма са анализирани от гледна точка на архитектурната типология и настъпилите във времето промени. Разгледани са църковни сгради, построени в социалистическия период и в началото на ХХІ в., които почти не са били проучвани до момента. Направени са изводи за характерните типове християнски постройки в региона и техните изменения. Проследена е и спецификата на архитектурните образи, типовете изобразени сгради и тяхната стилистика в стенописите. Анализът се опира и на сравнителното изследване с привличане на примери за словесни описания на пространства и сгради в ерминиите. Доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова достига до интересния извод за прилагането на индивидуален творчески подход при рисуването на сгради и до предположения за използване на европейски образци от някои от местните зографи. В труда са застъпени и съвременни подходи и проблеми в опазването на културното наследство – по отношение на иконописните и стенописните образци, както и в архитектурните намеси. Описани са и важни примери на некоректно възстановяване на стенописи и сгради.

Монографията „Тръпко Василев и Постоянната художествена галерия. 110 години от създаването ѝ“ е фокусирана върху значим и донякъде уникален феномен в историята на българското изкуство – създаването и работата на Тръпковата галерия, в следствие на идеите и личността на нейния директор, както и върху очертаването на кръга от излагачите в нея художници. В допълнение мястото на тази първа столична галерия е разгледано в градоустройствен аспект на фона на развиващата се столица.

Направени са пространствени възстановки на сградата и са потърсени аспектите на промените в нея към адаптирането ѝ в по-голяма изложбена зала.

Монографията „Солун-София. Сравнително изследване на паметниците на архитектурата от Античността и Средновековието“ (2015) е разработена в съавторство доц д-р арх. Валентина Върбанова. В него доц. д. изк. Благовеста Иванова е автор на една глава, като авторството ѝ е защитено с съответен документ от доц. д-р арх. Валентина Върбанова. Чрез исторически и културологичен подход към архитектурата и сравнителен анализ между двата града в изложението е проследен ключов времеви период и неговата архитектурна продукция.

Тематично, публикациите на доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова са ориентирани в областите на изобразителните изкуства, както и на синтеза между архитектура, изобразителни изкуства, опазване на наследството и градоустройствените науки.

3. Отражение на научните публикации на кандидата в литературата (известни цитирания) Текстовете на доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова са добре познати и широко ползвани в публичното пространство. За конкурса са представени 55 известни цитирания на научните текстове. От тях 6 са цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове; 29 броя са цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране; 22 броя са цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране. Известни са и 2 рецензии за реализирани авторски продукти или творчески изяви в специализирани издания в областта на изкуствата.

4. Обща характеристика на дейността на кандидата:

4.1. Учебно-педагогическа дейност.

Представени са данни за водени лекции по три дисциплини в учебния план на специалност „Архитектура“ редовно обучение, както и за два лекционни курса в магистратура по опазване на архитектурното наследство и един такъв в магистратурата по дизайн. Доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова води и четири избираеми дисциплини за студентите от ВСУ „Л. Каравелов“. В помощ на студентите са подготвени учебниците „История на изкуството за студенти по архитектура“, т.1 (2015) и т.2 (2017), както и пособието „Исторически контекст на архитектурата по българските земи. История, общество, културни модели.“ (2018). Разработките на доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова за обучението на студенти се отличават с висока актуалност, задълбочен анализ, но и с достъпно, ясно и коректно съдържание.

Намирам предложения от нея историческия прочит на аспекти в архитектурата и изкуствата за изключително полезен при формиране на широка познавателна рамка не само на бъдещите архитекти, възпитаници на ВСУ „Л. Каравелов“, но и за студенти от други специалности и учебни заведения.

4.2. Научна и научно приложна дейност.

Представени са гореописаните монографии и публикации, списък на цитиранията, както и необходимите други доказателствени материали. Изложенията на доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова впечатляват с регистъра на засегнатите теми, ясните и оригинални класификации, актуалната, изчерпателно представена информация.

Качеството на нейните изследвания и огромния спектър на познанията и уменията ѝ се потвърждава и в редакторската ѝ дейност и членствата ѝ в научни и експертни организации.

4.3. Участие в колективен продукт в областта на изкуствата.

Представени данни за участието на доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова в три значими колективни продукта в областта на изкуствата. Това са: подбор на творби за национална изложба „Символите на българската държавност“ (2008); подбор на творби за международна изложба по случай 200 години от създаването на Мюнхенската художествена академия (2008) и избор на творба за участие в изложба „43 изкуствоведи – 43 произведения, изложба в Софийска градска художествена галерия, 28 май – 28 август 2011“, с куратор Мария Василева (2011).

4.4. Приноси.

Може да се каже, че научната специалност по която е обявен конкурса – а именно, „Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразителни изкуства и синтез с архитектурата)“, изцяло хармонира с представената от доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова научна, научно-приложна и образователна дейност.

Приложеният подбор и извършеният анализ на включените материали в основния хабилитационен труд „Манастирски и селищни храмове с Софийска епархия. Наблюдение, състояние, анализи, достъпност 2015 – 2017 г.“ ясно показва специфичната насоченост на авторката към синтеза между архитектурата и изкуствата. В допълнение, изложението ѝ разкрива нови научни перспективи по отношение на разглежданите обекти и позволява използването на данните за тях в разнородни бъдещи изследвания и направления. Обобщенията, класификациите и изведените тенденции са иновативни и особено актуални към днешна дата, предвид бурните промени в градската структура и формите на опазване на наследството.

На свой ред, монографията „Тръпко Василев и Постоянната художествена галерия. 110 години от създаването ѝ“ разкрива цял непроучван досега пласт от развитието на изобразителното изкуство и синтезът му с архитектура и култура от началото на XX век. В текста придобиват плътност както фигурата на Тръпко Василев, така и много от не добре известните характеристики на епохата.

В висок принос за системите и програмите за обучение на магистри и специалисти по опазване на културното наследство е подборът и актуализирането на огромен исторически и културологичен материал в учебното пособие „Исторически контекст на архитектурата по българските земи. История, общество, културни модели.“ (2018).

Оценявам високо приносите на нейните монографични трудове и приложените публикации.

5. Оценка на личния принос на кандидата.

Цялостно силно впечатление в разработките на доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова прави задълбоченото отношение към текста, вниманието към детайлите и ясният и съдържателен изказ.

Две монографии, всички студии и 24 от публикациите изцяло самостоятелна авторска продукция. Една от монографиите и три от публикациите са в съавторство. Съотношението между авторство и съавторство в случая разкрива високата продуктивност на кандидата, както и обмислено, удачно включване в екипни дейности по отношение на темите засягащи синтеза на архитектурата. Намирам личният ѝ принос за убедителен и достатъчен.

5. Критични бележки.

Представената за конкурса научна, експертна, творческа и образователна дейност надхвърля категорично минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално 8.1. Теория на изкуствата, по научна специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразителни изкуства и синтез с архитектурата)“.

Като препоръка относно монографиите може да се посочи тяхното цялостно публикуване на английски или друг език, което ще повиши възможностите им за популяризация и цитирания.

6. Лични впечатления

Доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова се отличава със задълбочени познания в историята и теорията на изкуството и архитектурата, както и в редица гранични зони на познанието (философия и културология, опазване на наследството и пр.). Нейните публикационни, експертни и преподавателски дейности, могат да бъдат определени като интензивни и висококачествени, а квалификациите ѝ са потвърдени с множество цитати и рецензии. За труда „Българският архитектурен комплекс на Златния рог“, тя е отличена и с Диплом в Конкурс за високи научни постижения на Съюза на учените в България за 2019 г.

7. Заключение:

Имайки предвид гореизложеното, предлагам с пълна увереност доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова да бъде избрана за „професор“ по професионално направление 8.1. Теория на изкуствата и научна специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразителни изкуства и синтез с архитектурата)“.

18.08.2021 г., София

Член на НЖ:

/доц. д-р арх. Стела Ташева/